

VICENTE RISCO

NACIONALISMO
GALEGO.
**Teoría do
Nacionalis-
mo Galego**

Ourense 1920.

100' 112
6040 8/23
04

R.4248

TEORÍA DO NACIONALISMO
GALEGO

1881
WPE

I

O NACIONALISMO GALEGO

Galeguismo e Nacionalismo **E**MPREGÁSKE a verba *nacionalismo* pra desfital-o corpo de doutrinas que informan todo movemento de reivindicación da persoalidade dos grupos naturaes por frenta da sorbencia dos Estados históricos. N'este mesmo senso empregámola nós. *Nacionalismo galego* quer decir pol-o tanto, a doutrina que informa o movemento de reivindicación da persoalidade de Galicia frente da sorbencia do centralismo hespafiol.

Tense empregado, como sinónima de *nacionalismo galego*, a verba *galeguismo*, y-esto, pra distinguil-o noso nacionalismo do nacionalismo vasco ou do nacionalismo catalán.

Entendemol-os nacionalistas galegos que unha nacionalidade, xunguida ou non a outras baixo a soberanía d'un Estado calquera, ten unha misión histórica que cumplir en ben da civilización universal, e que tanto val coma tal nacionalidade, según sexa o que faga pr' o cumprimento d'aquill deber histórico.

Por eso non queremos pr' o nacionalismo galego unha ideoloxía tragulda d'affora, senon feita por nós mesmos, sacada das arelas internas da y-alma do pobo galego. O noso nacionalismo, pra ser algo, ten que ser un *galeguismo*, e non un *euskarismo* ou un *catalanismo* traducidos á nosa fala. D'eses nosos irmáns da imensa Hespaña, queremol-o eixemplo de rebeldía y-o acordo pr'a aución común, si é que compre, mais non as diretrices mentaes da nosa intención nacionalista.

Si agora prefirimol-a desinflación de nacionalismo galego, é como di A. Villar Ponte, porque hoxe «non hai politiquiño dos da nosa Terra, nin xornal caciúil que se pon chame galeguista... Rexionalismo e galeguismo, pois, pra nós dende esto carecen de valore. Son verbas mortas e fan falla verbas vivas».

Rexionalismo e Nacionalismo **A** verba *rexionalismo*, qu' empregamol-ó principio pra desinal-as nosas doutrinas—porqu'esi fixeran os nosos precursores—foi logo collida por algúns que quixeran limitalo alcance das nosas xustas arcelas: eses que din en castelao: «queremos un regionalismo bien entendido». O que, en moltos casos ven a querer decir: un rexionalismo que se non apoña ós compromisos que teñen adequiridos...

Entón, colleuse como mais expresiva, a verba *nacionalismo*, manifestando, no Programa de Lugo, que a de «rexionalismo, non recolle todal-as aspiracíós, nin encerra toda a intensidade dos nosos problemás».

Y-esi é. O rexionalismo non pide mais qu'a autonomía ademanistrativa mais ou menos restrita, o direito a nos gobernar por nós mesmos con mais ou menos amplitud. Quere conquerir pra Galicia —ou pr' o país que sexa— a personalidade na orde da ademanistración. Porque, xiquerá precise sempre unha base xeográfica real, o conceuto de rexión non pasa de seré un puro conceuto xurídico. A fin de contas, unha rexión non é nada fora da vida interior do Estado qu'a colle dentro do seu orbe políteco.

O nacionalismo quere, por riba de todo, crear en Galicia—ou na terra que sexa—unha vida e máis unha cultura autónomas, un aproveitamento de todal-as forzas de produción material e mental da terra e da raza pr'a creación de valores económicos e culturais que se podan impor no mundo. O conceuto de nación é un conceuto histórico, o que quer decir, da máxima realidade. Unha nacionalidade vive sempre, como realidá espiritual, independentemente do Estado de que forma parte.

Unha nación pode ser tal nación—unha entidade histórica e

cultural y-até unha potencia económica—sen autonomía de ningunha elas, sempre qu' o sentimento nacional sexa forte d'abondo. En troques, a autonomía mais integral e mais compreta, a 'mesma independencia políteca, non abonda co' elas pra faguer unha nación.

Unha cousa é a persoalidade ademanistrativa ou a políteca, y outra cousa é a persoalidade histórica, anqu' unha sexa sempre unha fortísima axuda pr'a outra. Unha terra calquera, sen carauterización nacional, pode sempre pedir, con xusticia, autonomía e descentralización. Pr'aquela terra, a autonomía será un fin; pra nós non é mais que un medio. Un medio pra por en produción a nosa nacionalidade, á que lle temos asíñada unha misión definida na creación da civilización futura.

Esf, o conquérimento da nosa persoalidade nacional, non é xa pra nós somente un direito: é tamén un deber, un deber que temos de cumprir, pr'a maior groria de Galicia e da Hespaña.

Que a arela nosa non é *separatista*, xa fica dito. As reivindicacions que nós añedimos ó programa meramente rexionalista dos nosos devaneiros, non atenta en nada á soberanía políteca do Estado hespanol. Pregámoslle que recoñeza un feito que s'impórá d'eiquí a pouco, e nada mais.

**A razón da
nosa campaña** **N**ós viamos que Galicia se desgaleguizaba; nós viamos que Galicia se desfaguía; nós viamol-a perda das nosas tradicions, dos nosos costumes, da nosa fala, da nosa libertade.

A noncuranza dos nosos pais deixáranos unha Galicia desgaleguizada, chea de vergoña de si mesma, homildosa y-escrava, disposta a aguantalo todo.

Víamos os gobernos da Hespaña oficial, d'esa orgaización teórica e ausurda qu' asoballa á verdadeira Hespaña, apricarnol-as leises feltas pr' as necesidades ou pr' as comenencias d' outras terras... Viamol-o éodo perpetuo dos nosos irmáns que fuxían da sua terra non sempre por espirto aventureiro, senón as mais veces porqu' eiquis facíaselles a vida inhóspita e cruel... E viamol-a morte de todal-as nosas pequenas

industrias, y-a decalvación dos nosos montes, e todo un imphao tesouro d' enerxía perdido na corrente das nosas augas, o o empuxamento da nosa literatura, da nosa mísica, do noso *folk-lore*, da nosa fala, do noso caráutere...

Era a morte, a morte sen remedio pr'a nosa amada Galicia...

E viamos qu' esto era porque nos fallaba a vontade nacionalista. E como no noso sangue sentiamol-o cantar da terra, sentiamol-a voce de Galicia quē non quería morrer, que non quería deixar de ser Galicia, un valente desexo, unha santi cobiza fixonos sair das nosas casas onde pousabamos ante volumes cheos d' ideas novas, onde recolliamol-as correntes de todol-os ventos do espírito pra traballar na recostitución espiritual, social y-económica de Galicia, pra crear en todal-as almas dos bós e xenerosos a vontade nacionalista.

**Que se propone
Nacionalismo galego** **T**EMOS dito qu' o Nacionalismo galego propone *a recostitución espiritual, política y-económica de Galicia*. Quérese decir que precisamol-a *autonomía* nas tres ordes...

Agora bén: entendemos por *recostitución espiritual*, a creación e conservación da civilización galega na Fala, na Arte e nos Costumes.

Entendemos por *recostitución política*, a liberación e goberno (no senso galego da verba) do pobo galego, ou sexa: acabar c' o caciquismo,—conseguil-a autonomía integral,—y-acomodal-o direito y-as leises ás necesidades e mais ós costumes xurídecos de Galicia.

Entendemos por *recostitución económica*, o levar á nosa terra á sua máisima producción—multiplicar ó infinito as comunicacions y-a propaganda dos produtos galegos—e precurar unha xusta y-equitativa distribución da riqueza.

Témonos que por ós tres a un tempo.

O primeiro ficará conseguido, cando no extranxeiro se vexan obrigados a traducil-los libros escritos en galego, se queren ter coñecemento das derradeiras novas científicas, filosóficas e literarias.

O segundo, cando Galicia teña pol-o menos todol-os direitos que na Conferencia da Paz se reclamaron pr'a *as minorías nacionaes*.

O terceiro, cand' os produtos do chao e do traballo galego sexan

buscados polo mundo inteiro, e cando todos os galegos teñan pan, vestido, casa y aforros.

II

AS LOITAS NACIONALISTAS

O Nacionalismo **pel-o mundo adiante** **H**ASTRA despois das guerras napoleónicas, ningúen se ocupara en Europa dos direitos das nacionalidades. Os Estados europeos formáranse axuntando pobos de falas e de razas diferentes; según o dispuxian o díreito de sucesión ou o de conquista, y-ainda o Congreso de Viena de 1814, fixera as partixas e compensacións territoriales tendo en conta o número d' almas e mais a riqueza dos países e de ningún xeito a vontade dos pobos. Poloña fora de novo repartida entre Prusia, Austria e Rusia, Bélgica fora dada ó Rei de Holanda, o Norte d'Italia ó Emperador d'Austria.

Mais o principio da soberanía da nación trouxera o do díreito qu'elas tifian a se gobernar por si mesmas y-a non ser axuntadas a unha nación estranxeira, nin divididas entre varios Estados como fora Poloña. En todos as terras asoballadas (Poloña, Hungría, Bohemia, Bélgica, Italia, Grecia, Irlanda) formáronse *partidos nacionalistas* que caseque sempre eran liberais ó mesmo tempo e que reclamaban a independencia ou a autonomía.

Os patriotas, orgaizados en sociedades segredas (os carbonarios en Italia, os fenianos en Irlanda, a *Hetairia* en Grécia) provocaron tres crises que coleron, caseque ó mesmo tempo d'unha á outra banda da Europa: unha en 1830, outra entre 1848 e 1850, y-outra ó redor de 1870. A primeira deu a libertade a Bélgica; a segunda foi afogada; a terceira libertou a Italia. Na península dos Balkans, as loitas nacionalistas duraron dende 1804 hasta 1918, e foron as causantes da gran guerra.

Nin houbo sangue que afogase, nin amaos internacionaes que

rendisen o heroísmo das pequenas nacións. A opinión liberal da Europa inteira sempre foi a favor dos patriotas que se revoltasen nun curuncho calquera. Ó fin, o principio de que cada nación debe formar un Estado autónomo fixose axioma do Direito internacional. Tal é a *Teoría das Nacionalidades*.

Eiqui coma n-outras cuestiós tocantes á cencia do Direito, lehanse frente por frente as concepcións da chamada *Escola filosófica y-as* da chamada *Escola histórica*. Pódese decir que o punto de vista da escola filosófica é o que sosteñen, referíndose ás nacionalidades os tratadistas franceses: é a teoría da *contade*, según a que, a nación eisiste somentes pol-a vontade dos homes que queren formar parte do mesmo Estado. En troques, os que siguen a tradición da escola histórica, sosteñen que a nación, independentemente da vontade dos homes está constituida por unha comunidade d'intreses espirituales e materiales producida pol-a natureza. Unha comunidade así constituida, ten direito a tel-o sen goberno propio.

Craro que é a vontade nacionalista a que fai o heroísmo dos pobos que loitan pol-a sua independencia. É a vontade a que fai o heroísmo das duas nacións eixemprares: Polofia e Irlanda. Foi a vontade, foi a fé mesianista no rexurdimento nacional, feita dogma filosófico no pensamento de Wronski, de Cieskowski e de Mickiewicz, a que fixo que Polofia, a nación mártir, resucitase d'antre os mortos, Cristo das nacións. É ainda esa vontade y-esa fé as que fan as audacias d'eses admirables *sinn feiners*, irmáns nosos da verde e triste Irlanda...

Xa ningúén s'estreve a negal-os direitos das pequenas nacións. Eles foron o fundamento doutrinal do Tratado de Versalles que acabou c'os Imperios de ferro que as tiranizaban. Despoixas da derrota da Alemaña, xa non hai panxermanistas. O Imperio ruso desfixose co'a revolución. Estonia, Ucrania, Lituania, Filandia, son libres coma Bohemia e Hungría.

O Federalismo **A**s monarquías ausolutas foron, ó mesmo tempo centralizadas. Todolos asuntos iban dar ó despacho de El-Rei que unicamente debía exercer toda a autoridade. Non pol-a

comenencia dos pobos, senon pol-a comenencia dos gobernantes, o que se quería era *uniformar* na monarquía inteira, as leises, os trabucos, a ademanistración e mall-a xusticia. O principio que informaba as divisiós territoriales que pouquillo a pouco se iban postendo en lugar das antigas, era a comenencia *burocrítica*. Mais que a vida da nación interesaba a orgaización do Estado, que os reises iban perfeucionando en proveito d'iles.

A Revolución francesa acetou integralmente, no tocantes á orgaización ademanistrativa e xudicial e mais á uniformidade das leises, a herencia do antigo réxime. A imitanza d'ela, os mais dos Estados modernos foron *centralistas* e *burocráticos*.

Mais, como secuencia natural dos principios democráticos, e pol-o eixempro da Suiza, federación de pobos de raza e de lingoa deferentes, erguerónse en total-as naciós partidos *federalistas* ou descentralizadores, que d'unha maneira ou d'outra, defendían a autonomía dos grupos naturaes dentro da unidade do Estado.

Taes foron: o partido *girondino* en Francia, o partido *republicano federal* en Hespafía, o partido *demócrata* nos Estados Unidos.

Hoxe, o centralismo, o sistema de governo unitario y-uniforme, desacreditouse xa de todo. En Francia, o país onde o centralismo chegara ó cume do seu poder sorbente, o pensamento moderno revólvese contra d'él: Vivien, Randot, Charles Brun, Maurice Barrés, Gustave Le Bon, León Duguit.

Hoxe reconfíécese por todos que a millor orgaización do Estado é a que millor deixe se desenvolver á vida nacional.

Hoxe todos reconfíecen que hai que descentralizar, mais fálase de autonomía rexional, de autonomía municipal, de autonomía sindical... Mais como se non pode descoñocer as esixencias da natureza, como se non pode deixar pra un lado o supremo criterio xeográfico, d'elqui que a úneca solución práutica sexa: *a apricación da teoría das nacionallidades á orgaización interior dos Estados*.

O ausurdo centralista O centralismo propónse o perfeicionamento da orgaización do Estado a costa da vida da nación. O Estado, que non debe ser mais que *un medio pr' axudar ó desenvolve-*

mento da vida nacional, no sistema centralista convírtense ~~nunha~~ ó que se sacrifica a verdadeira finalidade. Por atender ó andamio, derrámase a obra.

Pol-o centralismo, os Estados, en troques de iren a se constituir democráticamente, van parar por necesidade n-unha constitución burocrática. A soberanía da nación desaparece, y-érguese en troques a soberanía dos directores xeneraes e dos empregados.

N-un Estado centralista, o Poder non descansa na vontade nacional, senon qu'o seu mais firme afianzamento está nos funcionarios que viven á sombra d'él, y-os ademistrados convírtense, como di Randot, n-unha plebe de solicitantes, que pra todo teñen que acudir ó poder central.

Siguense d'equí doux efectos: pirmeiramente, o divorcio irreductible entre o pobo y-o governo. Os cidadaos, apartados dos negocios públicos, desenténdense d'eles; os gobernantes e mail-os seus delegados nas provincias, atentos somentes a conservala organización y-o bó funcionamento do Estado—esto no caso óutimo d'unha ademistración moral e perfeita—móstranse alleos ós intereses individuais e colectivos dos cidadaos, y-óllanos con hostilidade cando reclaman.

Segundamente, como di Vivien, a continua inmiscuidá do Estado e do governo en todolos asuntos, fai perder ó cidadao o hábito do persoal esforzo, co que, destruyese toda iniciativa individual e colectiva, toda enerxía cívica, y-os cizadaos, co costume d'agardalo todo d'enriba, queren que todo llo dean feito.

Logo, como da capital do Estado venen feitos todolos xuicios e todalas opiniós, a xente das provincias chega a unha efectiva impotencia de pensar pola sua conta. E como a prensa de provincias é caseque sempre calco literal da da capital do Estado, aparece d'iste xeito unha opinión pública fiuticia, que ningún s'estreve a desmintire.

Hai algo pior: a emigración da xente das provincias cara á capital e das aldeas pr'as vilas. Antre nós, Madri lévase gran parte do millor das provincias, pra facer podrecer sen dar froito muitas intelixencias seleutas, na pestilencia do seu ambiente noxento. Os artistas non son estimados namentras que non foron consagrados en Madri, e teñen á forza que ir aló, y-acomodarse ó gusto da críteca madrileña, sacrificando pra elo a sua orixinalidade. D'iste xeito, a corte esteriliza a vida nacional.

Leede sóbor d' esto o que di Lois Porteiro no seu folleto ós galegos emigrados. D'este mesmo folleto, e d'un traballo inédito d'Arturo Noguerol poderíamos tirar ainda unha chea de consideracións ben atinadas, aparte do que o un e mail-o outro reproducen y-analizan de Gustavo Le Bon, Charles Brun, Maurice Barrés, Paul Deschanel, León Duguit, y-o que eu poidera citarvos de George Sorel, Antonio Sardinha y-outros moitos; mais abonda xa co dito.

Porque no nos imos meter a consideral-o ausurdo da uniformidade lexislativa de todo sistema centralista, *verdadeira violación do principio democrático da igualdade dos homes diante da lei*, que é patente d'abondo. Lei que se non axeite á realidade social, é unha lei inxusta; ora, a realidade social é dada pol-a xeografía e pol-a historia como unha variedade—fora de que, a lei non debe vir d'enriba, senon d'abaixo—. Esta é unha proba mais de que, no centralismo, as leises fanse tenso en conta a comenencia do Estado, e non as comenencias individuais ou coleutivas dos cidadaos.

O dito: o centralismo xa non ten creto na concencia moderna—a cuestión das nacionalidades y-a cuestión da descentralización están chiamadas a se compretári n-unha síntese mediante a constitución dos Estados federaes—é unha apricación da teoría das nacionalidades á constitución interior do Estado.

O Nacionalismo na Hespaña O profesor Ximénez Soler, da Universidade de Zaragoza, di que a Hespaña, «en quanto a si mesma é un agregado de terras, d'outros tantos organismos independentes, con vida propia, con direito a ela...» mais «a soberanía asentouse na meseta, y-o isolamento imprimiu caráctere ó governo e mais á sociedade hespñolas... Procrimase tácita ou espresamente ó Estado cesarista, o predominio d'un pobo por riba dos outros, a violencia da uniformidade lexislativa, sóbor da realidá da diversidade xeográfica, o Estado uno y-orgaismo único, sóbor do Estado múltiple ou xuntanza d'organismos con vida propia, na que cada un colabora, pol-a división do traballo á prosperidá común». (Vid. *La Antigua Península ibérica na Historia Universal de Oncken*, Barcelona, Montaner y Simón, 1918,

págs. 24 e 25). Esas son, según o ilustre profesor, as causas da decadencia da Hespaña. O querer ser *unha e indivisibel*, cando non pode ser senón unha *síntese de naciós*.

Azorin no *Licenciado Vidriera* di tamén: «¿Que é un Estado e que é unha nación? En Hespaña existe un Estado y hai varias naciós. De *naciós* falaron sempre os esquirtos críicos—Lope, Gracián, Cervantes—ó se referiren a catalás, vascos, casteláos, galegos, etc. *Las naciones de España* é o título marxinal que Gracián—o baturro Gracián, Cavia—pon n'un anaco do *Criticón*, no que efectivamente fala de catalás, vascos, andaluces, casteláos, galegos. Madrid—di expresamente n'outra parte—é unha Babilonia de naciós. E n'un Estado no que coexisten varias naciós ¿cómo poderemos falar dun idioma nacional? Si cada unha d'esas naciós—como pasa na Hespaña—ten sua lingua, todas serán igualmente nacionaes. Y outra cousa será o idioma do Estado, o idioma que sirva pr'a boa e fácele marcha da vida polifeca y administrativa do conxunto. Non atinamos a ver relación ningunha antro patriotismo y-a libre, libérrima vida dos idiomas nacionaes dentro do mesmo Estado.»

O millor que ten a Iberia, é precisamente á sua rica variedade, que tan fecunda podia sere.

Podemos dividir a Hespaña en duas partes, das que a unha pertence craramente á Europa, y-a outra pertence á África. Unha liña que seguisse o curso do Douro e mais do Ebro, separaría a unha da outra; a que fica car' ó Norte, podémoslle chamar porén, *Euriberia*, y-a que fica car' ó Sul, *Afroiberia*.

É na Euriberia onde se sinten fortemente as arelas nacionalistas. Cataluña e Vasconia non consentirán nunca en vérense privadas de todo, das suas vellas libertades. Fórman defendendo unha a unha, contr'a soberanía agresiva de Castela, vertendo o seu sangue en todal-as guerras civis, sosteñendo o pantasma do Calrizmo, no que vián a salvaguarda d'elas, e inda se foron quedando co seu direito foral, e mais con algunha independencia económica...

Galicia deixou perder todo, deixou que lle levaran o que lle quixeran levar, qu'a asoballaran de todol-os xeitos. Consentiu en se ver aldraxada, en que fixeran desprecio d'ela e mais dos seus fillos; deu ela mesma os pés y-as maus pra que lle puxeran as cadeas...

O antigo y-o novo réxime colaboraron en imposiel-o imperialismo

castelao, á Hespaña inteira, dándolle unha organización centralizada y-uniforme qu'afogase as ansias de vida das nacionalidades ibéricas. A obra principiada polos Reises Católicos, foi concluída polas Cortes de Cádiz. As ideias da Revolución Francesa viñan a lle dar forza ó centralismo.

Mais agora, xa ninguén lle da creto a esas ideias. As directivas do pensamento, apártanse d'ellas cada día mais; búscans' hoxe as realidades da Xeografía e da Historia, e non as astrações da filosofía.

As nacionalidades ibéricas traballan pra romper o círculo de ferro do imperialismo castelao. E Galicia tamén.

**A ineficacia
do Estado español**

S'hai algunha cousa ben probada, s'hai algunha cousa qu'estea na concencia de todos os españoles, é ésta: a *ineficacia* do Estado, a sua ausoluta incapacidade pra resolver ningunha das cuestións nacionaes. Agora bén: a ineficacia do Estado español é a desautorización do imperialismo castelao. Un poder abusivo non pode ter outra xustificación—pra quien elo sexa unha xustificación—qu'a sua eficacia práutica.

Mais o Estado español non ten esa eficacia práutica. Nas suas manas, a vida nacional—a vida de todos as nacionalidades ibéricas e mail-a vida da Hespaña como conxunto—esmorece e desfaise... O Estado español é o imperialismo castelao, y-o imperialismo castelao é unha violación dos sentimentos nacionaes, unha mistificación da realidade, que s'impuxo á forza polo poder ausoluto dos Reises, principalmente d'*unha dinastía estranxeira*, asoballando unha a unha ás nacionalidades ibéricas que se foran revoltando: Galicia baixo os Reises Católicos, Castela baixo Calros V, Aragón baixo Felipe II, Cataluña e ainda Andalucía baixo Felipe IV.

O Estado imperialista qu'heredamos do antigo réxime é unha creación das doutrinas do Direito Romano, sacado d'anterior refugallo dos séculos polos xuristas de Bolonia, devanceiros da noxenta plaga abogadesca que xa somentes en Hespaña se padece con pacencia... Eles fixeron do Direito unha redución da vida a fórmulas metafísicas pr'afogal-a libertade y-a vitalidade dos grupos naturaes.

A Hespaña non ten goberno, porqu' elquif creense que gobernar era mandar, qu'un pobo está gobernado cando todos obedecen, e non cando están bén.

O nacionalismo na Hespaña é, como dixemos, a apricación da teoría das nacionalidades á orgaización interior do Estado; prácticamente: a tendencia a sustituir á ineficacia de Estado centralista, a eficacia das nacionalidades autónomas.

O Nacionalismo en Galicia

Do ilustre Murguía que Galicia foi Estado soberano os cento setenta anos que durou a monarquía dos Suevos; no tempo da Reconquista e mais dend'o século XIII ó XVI, pra ser Estado independente non lle cumpría senón ter Rei propio, gozou total-as ventaxas do réxime autónomo hastra o século XIX.

O Reino de Galicia tiña unha Xunta do Reino composta polos persoeiros das vilas e cidades, xunta representante e defensora dos intereses da nación galega. A Xunta concertaba co Goberno central, ou coa Audencia que, co Gobernador do Reino—logo Capitán xeneral—na sua cabeceira, representaba ó Rei. A Xunta votaba, recaudaba, e ás veces repartía os trabucos; acordaba o cupo pr' o servizo do Rei; tiña ó seu cargo os camiños, os abastecementos, a policía. Tiña honores imitantes ós do Gobernador, y-o tratamento d'Alteza Sereñezma.

Galicia tiña Tesouro de seu, leises propias, Audencia con *Ordenanzas* especiaes, e mais unha Armada sua, pagada y-abastecida por ela, tripulada e mandada por galegos, que asistiu á batalla de Lepanto, levando a bandeira galega ergueita na Capitana.

O cesarismo dos Austrias e dos Borbóns foi afogando a vida autónoma da nosa terra, mais se moitas institucións e libertades perdéronse de feito, de direito seguiron hastra seren barridas polas Constitucións unitarias do século XIX. Moitos galegos pensaban que a libertade estaba garantida d'abondo nunha Constitución democrática e non pedían mais, porque—como houbera dito Xalme Quintanilla—tiñan a ideia dos dereitos individuaes, mais non tiñan a concencia da libertade colectiva...

Mais esta concencia latexaba xa no fondo das almas de mais sensibilidade social. «A xeneración que fai a sua entrada na vida pública polos anos de 1840—di Carré Aldao na sua *Literatura gallega*—correspondele a groria de sel-a precursora y-a encarregada de espallar por Galicia a *boa nova*».

En 1843, na Asamblea de Lugo, Antolín Faraldo pon a discusión sé Galicia debe ou non ser independente. Por un voto non se discutió. Mais a era dos *Precursoras* ficaba aberta...

En 1846, Galicia pronunciase contra do goberno d'Istúriz, ou sexa contra de Narváez. Do carácter galeguista d'este movemento dan fe estas verbas do manifesto da Xunta Suprema de Goberno de Galicia, publicado no seu xornal oficial *La Revolución*, núm. 1, Santiago, viernes 17 abril 1846: «Galicia, arrastrando hasta aquí una existencia oprobiosa, convertida en una verdadera colonia de la corte, va á levantarse de su humillación i abatimiento... Despertando el poderoso sentimiento de provincialismo, i encaminando a un solo objeto todos los talentos i todos los esfuerzos, llegará á conquistar Galicia la influencia de que es merecedora, colocándose en el alto lugar a que está llamado el antiguo reino de los Suevos. Que la espada de Galicia haga inclinar una sola vez la balanza en que pesan los destinos de España»... Sábese como finou aquele: deixado nas mans do nemigo pola traición de Rubin, aquil cabaleiro andante de Solís, foi cos seus compaixeiros os *Mártires do Corral*, vítima da saña do cruel Villalonga.

*No *Recreo Compostelano* (1842-43)—di Carré Aldao—pódese ver como s'íban botando os cements do rexionalismo galego, que fai a sua aparición oficial en *El Clamor de Galicia* da Cruña, dirixido por Benito Vicetto en 1835*. Con Vicetto e mais con Murguía comenza a rebulir o ideal nacionalista, misturado c'os ideáis democráticos e revolucionarios. Principia a era dos poetas e dos historiadores, criadores da concencia nacional galega: Pondal, Rosalía, Saralegui, Villaamil e Castro, Saco Arce...

O movemento literario chega á sua máxime intensidade de 1880 a 1890. Entón xa ten o rexionalismo galego unha doutrina. En 1889 esta doutrina atópase escrita nun libro imortal: *El Regionalismo d'Alfredo Brañas*, publicado aquil ano en Barcelona. Xúntanse ó redor de Brañas os bós e xenerosos. En 1891, Murguía di nun discurso: N-el —n-o idioma—coma en vaso sagrado en que s'axuntan todolos prefu-

mes, áchanse os principaes elementos da nosa nacionalidade, de novo negada e ainda mais escarnecedida... E teñan en conta os nosos amos, que tanto mais sofridos fomos, mais direito temos a non seguir sofrindo; tanto mais fixemos o que lles pareceu, tanto mais direito temos a facel-o que nos práz; que tanto en fin habedes gridado, que é xa hora qu'a nosa vos pase por enriba da vosa». O ilustre historiador sostén a bandeira en *Patria gallega* de 1890 a 1892. Son instantes de grande autividade polémica. Logo vaise apagando, pasenío...

En 1907, volve mais puxante. A *Solidariedade catalana* fai a sua rexa campaña, y-a *Solidariedade galega* xurde. Aparecen na escea Rodrigo Sanz e Lugris Freire. O 6 d'Outono de 1907 faise o gran mitín de Betanzos, no viaxe de propaganda de Salmerón, Mella, Senante, Rodríguez, Odón de Buen, e Lugris fala en galego ós labregos. O movemento asume todal-as reivindicacións agrarias. Pubrícanse *Catecismos solidarios*, xornais de propaganda como *Solidaridad gallega* e *Galicia solidaria*, e comenzañ as Asambrelas agrarias.

Logo, non se volve a ouvir falar da *Solidariedade galega*, mais o movemento agrario sigue. Ven a campaña de Basilio Alvarez que parecía qu'iba levar todo por diante. Afogonou tamén.

Cumpria recollellas esencias de todos istes movementos, descobrir no fondo d'elas a arela trascendente e futurista da raza galega, pra erguer, d'un xeito que se tefía de pé, a doutrina integral do nacionallismo. A esto viñeron as *Irmandades da Fala*.

III

A NACIONALIDADE GALEGA

O que é
unha nación **T**EÑO lido, teño ouvido moitas definicións do que é unha nación. Sempre se fala da nación con vaguedades. O mesmo Max Nordau fixo fai catro ou cinco anos no Ateneo de Madrid

sobor da nación, unha parola pra rapaces de segundo de Facultade, unha leición do Santamaría de Paredes...

Mais o profesor americano Burgess tiña chegado á definición da *nación ideal* como: «unha poboación dotada d'unidade étnica qu' habita un terreo dotado d'unidade xeográfica». Contra d'esto poñen o caso dos xudíos que componen unha nación ben definida, espallados polo mundo inteiro, hastra falando lingoas diferentes, xunguidos soio polos vínculos do sangue e da tradición. Mais esquecen o *sionismo*, esquecen qu'o que mais xunque os xudíos é cecais a lembranza da terra de Canaan. Hai un nacionalismo israelita, mais este nacionalismo fundase na espranza de volver á terra; os xudíos non son unha nación, non se consideran unha nación: é unha raza que arela a recostitución da sua nacionalidade.

A nacionalidade supón a terra. Porteiro creía con Renan e Jellinek qu'o que caracteriza á nación é unha unidade espiritual, mais, quen fai esta unidade espiritual? Eu insisto no valor da terra, primeiramente, polo fondo *sentimento da terra* que distingue á y-alma galega e que é algo bén noso, cecais o mais noso; e segundamente polo meirande cada día que lle dá a moderna cencia xeográfica. Ortega e Gasset—citado por Villar Ponte no seu *Nacionalismo gallego*—dí comentando a Dantin Cereceda: «Solo baixo a especie de rexión influie a terra sobor do home. A configuración, a escultura do tarreo, poboada das suas plantas familiares, e sobor d'ela o aire húmedo ou seco, diáfano ou pelícido, é o *grau escultor da humanidade*. Coma a y-auga dalle á pedra,gota a gota, a sua labranza, esí a paisaxe modela a sua raza d' homes, gota a gota, é decir, costume a costume. Un pobo é, primeiramente, un reportorio de costumes». Esta importancia do fautor terra, pode ademais servir pra soparal-as nacionalidades nómadas das nacionalidades sedentarias. Falamos eiros de pobos sedentarios, de pobos civilizados, de pobos europeos.

Ora, en Europa, unha nacionalidade é un pobo afincado n'unha terra, é un grupo d' homes xunguidos entre eles, xunguidos co'a terra de que son donos colectivamente, e que traballan en común, por un conxunto de vínculos naturaes, nados da comunidá d' orixe e da convivencia no tarreo.

Estes vínculos (fala, tradicións, costumes, historia, etc.), añedindo a sua aención á da étnia y-a da terra, detreminan nos individuos certas

coincidencias psicolóxicas, certa maneira de ser común a todos eles, que constituye o *carácter nacional*, e xunguen nunha entredependencia, nunha solidariedade necesaria os intereses de todos eles nun intrés colectivo superior qu' é o *interés nacional*.

A nación ven a se resolvore d'iste xeito, nunha comunidade d'intereses espirituais e materiais determinada pola natureza.

O chao galego **H**oxe está recoñecido pola ciencia, que a terra galega, coas provincias portuguesas de Traz-os-montes y Entre-Doiro e Minho, constituye unha rexión xeográfica perfectamente caracterizada e distinta de todas as demás da Península, rexión que Hernández Pacheco chama *Galaico-duriense*, e que Dantín Cereceda esquematiza as suas diferenciais do xeito siguiente: «Tareos graníticos primitivos, suxetos á erosión dende fai moltísimo tempo. Clima húmedo, chovendo moito. Vexetación alpina e boreal, com'á da Europa Central. Lameiros, gando. País superpoboado».

É a nosa terra a mais vella da Península, a primeira emergida do Océano siluriano, non pertencendo a nosa compreenda orografía ó sistema pirenaico, senón sendo independente d'él, y-anterior. Ademais d'esto, polo clima marítimo, chuvioso, con ceo nórdico e brétemas a miúdo; pola frola y-a fauna centro-europea, Galicia é ben unha das terras do Atlántico boreal, unha terra a mais europea da Península.

O noso paisaxe ten xa unha caracterización ben marcada, un *enrebrismo* que se colle ó primeiro ollar, e qu' o fai único no mundo, mais único ainda antr' as terras peninsulares, hast' o punto do faguer exótico pr' os españoles do Sul, do Centro e do Mediterráneo.

É, pois, a nosa, como se dixéramos, unha terra *xeográficamente autónoma*.

A xente galega **É** un feito que se non pode discutir seriamente, que no pobo galego hai un predominio marcado do elemento loiro centro europeo, como non sucede en ningún outro pobo da

Península. Na poboación rural, nótase que todos os rapacifios son brancos com' á neve co cabelo loiro, cuasequ' albino. Logo, o sol, o aire, no traballo constante da terra vóvelles o coiro tostado y-o cabelo escuro. Non falo dos carauteres cranianos, porque se non teñen estudeado ben.

O elemento loiro centroeuropeo, ten entre nós duas orixes: os celtas e mais os xermanos.

O acharse compretamente poboada Galicia na época neolítica, y-o que coidan inducir algúns do exame d'algúnsas gravuras rupestres, suporía qu'a xente que Sergi chama mediterránea, tería chegado por eiquí. En tal caso, sería, d'acordo cos estudos más modernos, a raza ligur. O que fica comprobado é a ocupación de Galicia polos celtas, polo menos, dend' o século VI antes de Cristos.

Según a teoría do sabio alemán Schulten—qu' os descubrimentos arqueolóxicos van confirmando—a maior parte da nosa terra, tería unha poboación puramente céltica. O elemento ibérico somentes penetrou eiquí coa ocupación romana, y-esta non foi seriamente efectuada hastra o tempo d' Augusto.

Cinco séculos despois, aparecía entre nós o elemento xermano, representado polos suevos, que tiveron eiquí a sua base de operacións, hastra seren dominados, mais non espulsados, por Leovixildo.

Dend' a Reconquista comenza un novo período de lenta infiltración ibérica que dura até os nosos días. Mais, sexa pola millor adaptación á terra, sexa pola superioridade da raza, o certo é que nin a infiltración romana, nin a infiltración ibérica conseguiron destruir o predominio do elemento loiro centroeuropeo no pobo galego.

A raza galega sigue sendo a vella raza céltica, mesturada con iberos, romanos e xermanos, mais imponéndos os carauteres dos celtas porriba de todos os demás. É polo tanto a menos ibérica da Península, e con estreitos parentescos étnicos fora da España.

A fala galega **N**a Península ibérica, desprendéronse do baixo latín medieval tres lingoas romances qu'inda hoxe a dividen en tres bandas verticais (ficando o Norte o angulo euskérgico).

Valle-Inclán carauterizounos cunha xenial comprensión da índole

social dos pobos das tres falas: «Tres romances se formaron na Península—dá—catalán de comerciantes, galego de labradores e castelao de dominadores».

Está recoñecido por cantos s'ocupan d'estas cousas, que, de todo los vínculos sociales, é a fala a que mais sopara e carauteriza os pobos, porqu' é o mais espiritual de todos, é o que conforma o pensamento e fai a maneira de ser das xentes. O troque de língua determina, na maior parte dos casos, a dexeneración espiritual d'un pobo. A cuestión é deferente pr' os individuos do que pr' as nacionalidades. A proba é qu'a imposición da língua foi sempre unha violencia que non descoñou ningún imperialismo: foi empregada por Austria e os checos e e os húngaros, por Prusia e Rusia e os polacos, por Francia e os vascos y os provenzaes, por Castela e os catalás e co nosco.

Mais a pesar da rabia conqu' o presiguen, o galego vive, fálase pol-as catro quintas partes da poboación, y achas' hoxe n'unha das suas épocas de maior frolicemento literario, convertíndos' en instrumento d'expresión científica e de producción filosófica.

Agora, o galego y o portugués son duas formas dialeutales do mesmo idioma: esto indica que nós temos un maior parentesco con Portugal do que con Castela. Tres falas, tres civilizacions; nós pertenemos á civilización da banda ouestidental, e culturalmente, pois qu'esf é filolóxicamente, nada temos que ver coas outras duas. Queiramos ou non, esto trábanos fortemente, estreitamente con Portugal e coa civilización portuguesa.

A sociedade galega **P**OL-A maneira de ser o noso chao, e pol-as cousas ás qu' a nosa raza ten inclinación, o pobo galego é un pobo de labradores e mais de mariñeiros. Galicia vive dos froitos do chao, do gando e da pesca, e difícilmente podería vivir d'outra cousa.

A sociedade galega presenta un exemplo escrito de *sedentarización rural*.

Por lei que lle temos á terra, en troques de nos axuntarmos en grandes centros de poboación, como fan outros pobos, cecais por

s'arredar da campía, nós espallámonos por ela adiante en aldeas pequenas.

A nosa colectividá natural é a parroquia, núcleo pequeno, sempre de menos de oitocentos veciños. A Eirexa en Galicia non creou a parroquia, non fixo senón darlle nome: eran os pequenos *claus* dos nosos abós. O Estado hispánico, en troques, descofieceuna e creou o municipio, trasplante do réxime das vilas que se non acomoda de ningún xeito á nosa vida rural. Por eso, a administración municipal é tan ruin.

As parroquias, comunidades de carácter esencialmente rural y-agrario—y-esta é outra das causas que temos de común con Portugal—constituen o díneco fondo autónomo da sociedade galega. Os labregos eidí son todo, non somentes por compoñel-a imensa maior parte da poboación, senón por seren os que nos mantefien a todos.

A estrema división da propiedade é un subfenómeno da sedentariazación, do máisimo afincamento na terra á que a nosa raza tende a se xunguir mais e mais pol-a sua vontade conxénita. C'un sinxelo instinto democrático, o galego tend'a facelo todo en pequeno: coldado do gando, industrias caseiras e rurales, etc.

A sociedade galega é esencialmente democrática. D'organización feudal que sería na Edia Medea, leva camiño de se convertir en democracia agraria. Por outra parte, Galicia é un país probe. As deferencias de fertuna, antre nós nunca puderon ser tan grandes coma n-outras terras; eidí, ó que ten 30.000 pesos, xa lle chaman rico. Ademais, s'houbo e hai ainda soparación de crases, nunca houbo eidí antr' elas a distancia qu'había e hai n-outros países.

Hoxe, na aldea, a nivelación económica vaise facend'apresa. Nas vilas, os capitales que se fan co comercio, ou son de catalás ou de castelaos que viñeron s'estabrecer eidí, ou de galegos qu'os fixeron en América.

En Galicia, o capitalismo e mail-o comercio son importados, non autónomos.

É o noso tamén un pobo de colonizadores. Os galegos teñen mai, non somentes pra facer cartos, senón pra crear organizações fora de Galicia. Y-o seu dinheiro tend'a voltar á terra, a *se sedentarizar* no chao da patria galega. Poucos son os galegos que se conforman con non

volver. Lonxe da terra, siguen xunguidos a ela; é coma se foran somentes nómadas de corpo.

Esa é a nosa carauterística: esa é a nosa forza;

A mentalidade galega **E**u non direi qu' os galegos teñamos todal-as virtudes europeas. Digo qu'a nosa constitución mental é esencialmente europea, que temos unha disposición particular pra nos assimilarmos os valores da civilización de Europa, coma non poden os demais españoles, sen que se nos poda apreciar o que Chamberlain e maís Havelock Ellis dixerón d'eles.

S' o noso parentesco étnico é prencipalmente c' os pobos británicos, a civilización galega cand'a houbo—dende Gelmirez ós Reis Católicos—foi unha civilización francesa.

Temos dos britanos, o *humorismo*; temos dos franceses, o *senso crítico*; temos noso, o *lirismo y-a sandade*. Tres calidades que carautezan á y-alma romántica. Falo do verdadeiro romantismo, de xeito alemán, de xeito británico; non da *esaltación pasional* que na España se chamou romantismo. O áneco romántico verdadeiro qu' houbo na España foi un galego, foi Nicomedes Pastor Díaz.

O romantismo foi a primeira insurrección do espírito nórdico-atlántico e celta—contra do espírito mediterráneo. Foi co romantismo co que rexurdiu a cultura galega. Non somentes a simetría crásica: a bambolla retórica dos mediterráneos e mail-o misticismo convulso y-epiléutico dos iberos, que na y-alma española dábans'a man, son nos compreitamente estrafños. Eiquí, hastr'os fraides foron escéuticos y-eruditos, proba: Sarmiento e Feixón.

É n-esto onde se ve mellor a nosa diferenciación nacional. Os españoles están faltosos, en ausoluto, d'humorismo, de senso crítico, d'expresión lírica. Y-a superioridade mental dos galegos basea coñecer cando nos deixen cultivala ó noso xeito.

O sentimento galego **O** ibero é simplemente un *pasional*, por non decir como dixo algúñ, un *medular*. O celta, en troques, é un *sentimental*. A deferencia elquif, faise mais fonda ainda, antr' os outros hispanolectos e nós. A maneira de sentir determina a maneira de concebil-a vida.

«Queredes unha verba —dijo o noso gran pensador Johan V. Viqueira— que vos diga en resumo o noso lirismo e a nosa alma? Ahí a tendes: *saudades*, ou como tamén dixo Rosalía d'elas predilecta *soidades*. Nóta conquerimos de saudosos e morriñentes e milleiros d'intimos grandes e pequenos drámas ve cada día a nosa raza d'esa cobiza do lonxe. Bentas de min sejades saudades creadoras de tantas cousas nobres: por que no home o mais nobre é desejar algo formoso e amado que sendo noso non é noso!»

Mais pra míñ, o sentimento radical da nosa afectividade étnica, é a adoración á Terra.—¡Terra a nosa! é o noso berro—que se manifesta de cote en toda a nosa expresión artística. É, coma se dixéramos, a *emoción do sedentarismo*. Y-a adoración á Terra e mais a saudade, *cobiza do lonxe*—se nou son duas modalidades do mesmo sentimento—danse tan envolveitas, tan entretecidas unha na outra, que non podemos ainda separalas, na nosa y-alma, nin xiquerla por vía d'astracción analítica.

Esta nosa disposición sentimental causa—direímos c'un galicismo—un *desabusemento* inevitabel en todolos pensadores iberos que se teñen parado a nos estudiar, obrigándoos a dal-a volta sen comprender nada d'este noso espírito calado, reflexivo, intenso, sentimental, romántico, porque non alcontran en nós nada que se pareza á sua aspra violencia d'euroafricanos.

En troques, o *mundosismo* é a tónica do espírito lusitano.

Os intereses y os probremas de Galicia **A** DEMAIS do devandito hai consideraciós d'orde práctico que lle dan carautere d'urxencia á reivindicación da n'-sa autonomía.

Elas son tres principaes:

1.º Que somentes son xustas as leises elaboradas democraticamente, ou sexa, as qu' un pobo con intereses e probremas privativos, se dá a si mesmo, e que estéan axeitadas á estrutura social y-económica d' ise pobo.

2.º Que Galicia ten intereses que defender, e qu' estes intereses son a miúdo pospostos pol-o Estado ós d' outras rexións españolas.

3.º Que Galicia ten probremas de seu qu' o Estado non foi nin será capás endexamais de resolvere, e que, afeutándonos somentes a nós, solo nós somos os chamados a por mau n-eles.

Galicia precisa, no social, arrematar d' unha vez a evolución que leva elíxus a propiedade agraria, de pasal-a terra ás maus dos qu' a traballan—evolución na qu' imos adiantados mais que todolos pobos—e liberala pra sempre dos noxosos e hoxe inxustos gravaines (foros, subforos, etc.), que pesan nos labregos. Precisa acabar coa usura que zuga o sangue dos probes e co poder noxento dos caciques, os qu' o centralismo sostén.

Precisa orgaízal-o cooperativismo agrario, a base de comunidades parroquianas (os antigos *clans*) pra dar ós labregos medios de resistencia económica, de cultivo moderno e mais de venda segura e boa dos froitos. Maneira ademais de chegar a un comunismo aceitabel, que saíse da vontade das xentes, e non imposto dend'enriba e dend'afora.

Precisa por maio na emigración, pra ila reducind' o escedente normal de poboación; pra non deixar qu' os millores obreiros marchen pr' Ámerica y-os intelentuaes pra Madrid; pra lles precurral-axuda ós que se van e lles proporcional-a volta; pra preparalos pr' á competencia cos traballadores d' outras terras...

Galicia precisa, no xurídico y-administrativo, que desaparezan as Diputaciós provinciales, tocos do caciquismo e da arbitrariedade. Precisa unha nova orgaización municipal, principalmente pr' os concellos rurais, recoñecendo a persoalidade da parroquia, dándolle estado legal á esa nosa comunidade natural agraria.

Precisa que sexa respeitad' o seu direito consuetudinario—único democraticamente elaborado—e qu' as leises deixen paso á formación de novos costumes e novas institucións, axeitados ás novas necesidades. Precisa que no civil e no político se lle dean ás mulleres os mesmos direitos qu' os homes, pois as nosas se mostran d' eles merecentes.

E non podemos agardar a qu' estas cousas sexan resoltas por leises xeneraes, pois no noso, nada temos que ver coas comenencias d' outras terras, que precisarán reformas distintas.

Inda poderíamos falar dos gastos de titulación das terras, do Rexistro da Propiedade, da ademanistración de xusticia e d' outras andrómenas da farragosa e farrapenta lexislación unitaria que non encaixan entre nós.

Galicia precisa, no económico, a libre introdución dos graos, principalmente do millo e do centeo, polos portos galegos, coma venien pedindo fai moitos anos as Sociedades Agrarias, sen conseguiu, pra que se non prexudiquen os sobreprecios dos trigueiros de Castela. Precisa saída pro noso gando, dándolle comodidá pra carretalo barato a todolos mercados da Península, en troques de traguer d' afora carnes xeadas.

Precisa camiños de ferro, tres polo de pronto: o da Costa, o da Cruña-Santiago-Ourense (que debía chegar a Chaves) e mais o d' Ourense-Zamora. O primeiro y-o últemo venos pedindo Galicia inteira fai moitos anos, e non se fan pra non lesionar os intereses das Compañías qu' esprotan outras líñas.

Precisa facer da Cruña e mais de Vigo portos francos. Precisa mirar pola pesca y asegurar ben esa riqueza. Precisa rehabilitar todalas suas pequenas industrias (coiros, lenzos, encaixes, queixos, ecetera), conservalas que ten, y organizar outras novas aproveitando todolos froitos da terra, todolos produtos do gando, todolos recursos do chao, tod'a enerxía da y-auga.

Nada d'esto nos ha ser doado, namentres os empedimentos da ademanistración hespánica se nos poñan por diante pra nos faguer perdelo tempo, namentres pra todo haxa que faguer un expediente y esborranchar papel, namentres pra todo teñamos que dependermos de Madrid. As enerxías esváense d' oficina en oficina, sempre co peso d'unha *Superioridade* por riba. Noxenta tutela que no nos deixa espiñar; burocracia inútil que vive á conta de nós. E is' o centralismo.

Os galegos teñen direito a gobernaren a sua casa sen axuda onerosa de ninguén; á dírense a si mesmos as leises que millor lle convenían pra vivir os ús cos outros; á defenderen os seus intereses contr' os d' afora se compre; á resolveren según as suas luces os problemas privativos da sua Terra.

V

A ÉTICA DO NACIONALISMO GALEGO

Os direitos de Galicia como rexión española

DIXAMOS demostrada no devanido, a *necessidade* de qu'os probremas eiscrusivos de Galicia, os probremas nosos, que afentan á vida propia, ó intrés nacional da nosa Terra, sexan resoltos por nós mesmos, antre nós, sen inxerencia ningunha de fora. Esto imprie' a autonomía.

E ben: hoxe non hai en Hespaña persoa consciente que s'estreva a negalo direito das rexións á autonomía. En todolos programas polítecos saídos á luz n'estes derradeiros dous anos, a concesión das autonomías rexionais é un dos artigos que non pode fallar. Véxase o programa do partido reformista circulado fai poueo n'un pequeno volume; véxase o manifesto-programa do partido repubricano repartido profusamente poucas datas antes de s'esquirbir estas liñas.

Véxans' as concrusiós aprobadas no Congreso do partido socialista hespanol de 1919, onde o ilustre Pérez Solís sostivo ainda a solución país radical, pedindo o *recoñecemento das nacionalidades ibéricas*.

Se se defende a autonomía dos municipios e mail-a das asociaciós profesionais (sindicatos) a das rexións non pode ser descoñecida. Tífiase alcanzada a autonomía individual; os nosos tempos andan atrás das autonomías colectivas. Considérase qu'é a única fórmula pr' o exercicio do *self government*.

É pol-o tanto iste, un punto que non compre discutire.

Os direitos de Galicia como nación **T**emos dito que nós precisamol-a autonomía para ser en produción a nosa nacionalidade. O noso fin é a creación d'unha civilización galega.

Non discutimol-o direito de Galicia a ser unha nación: *Galicia é xa unha nación*; a nacionalidade galega é un feito xeográfico e histórico que se non pode negar. Galicia é un organismo vivo, e polo feito de serlo, ten direito á vida.

Agora, como vivir é ser deferente, a vida pr'ás nacionalidades, significa a preservación y-o desenvolvemento creador do seu xenio nacional.

Nós non queremos faguer de Galicia unha nación soberana; nós non queremos soparar á nosa Terra da simbiosis ibérica. Nós queremos formar parte de España e contribuir, co noso xenio nacional galego, á vida española. Nós recoñecemos desde logo a soberanía do Estado español. Mais consideramos coma un aldraxe e mais coma unha violencia contra da vida da nación galega, calquera medida do goberno central que atente ás nosas carauterísticas nacionaes, ós vínculos fundamentaes da nosa comunidade espiritual, que nós consideramos sagrados e intanxibles.

Este direito das nacionalidades, á propia vida—garantía necesaria pra qu'elas podan desenvolverel-a sua civilización e contribuir á civilización do Estado ó qu'están xunguidas e mais á civilización do mundo—está xa recoñecido no direito moderno.

Efectivamente, na Conferencia da Paz suscitouso o problema dos direitos das *minorías nacionaes*. Enténdese por minorías nacionaes «os grupos de súbitos d'un Estado que son de raza e de língua deferente das da maoria do Estado». Estes grupos, nin poden formar Estados independentes, nin poden ser axudicados ó Estado nacional ó què deberan corresponder; teñen pols, que ficar dentro d'un Estado que non é a sua nación propia.

As potencias aliadas creeron que cumpría garantizar ás minorías nacionaes, *un minimum de direitos*, y-o prencipal d'elles é o *enseno no idioma propio*. As minorías nacionaes deberan estar baixo a protección da Liga das Naciões.

O principio, co' esto, está xa asentado, e responde ás novas conceu-

ciós do direito políteco e internacional. Segundo él, a soberanía dos grandes Estados territoriales, xa non pode ser absoluta e ilimitada. E conforme a este principio, toda minoría nacional pode existir do Estado de que forma parte ese mínimo de direitos.

É o que nós pedimos pra Galicia.

O deber de Galicia como nación

Mais non solo invocamolos direitos de Galicia como rexión hispana e como nación, senón que—universalistas primeiro que todo—invocamolos *deber de Galicia como nación*.

Porque, se Galicia ten deberes que cumplir pra con España, tamén ten deberes que cumplir pra coa Humanidade. Y hai que ter en conta, qu'os deberes de Galicia pra con España han sere sempre condicionaes: sempr'e cando o Estado español respetos direitos e recoñez a persoalidade da nación galega.

Galicia ten o deber de contribuir á civilización universal. E somentes preservand'as nosas enerxías autónomas, a nosa capacidade de creación, é como poderemos contribuir á civilización universal, incorporand'a ela as nosas creacións inéditas. Esto imponnos a obriga de sermos cada vez mais galegos. O *enxebrismo* ten este outo senso d'humanidade, que non saben ver ises homes mediocres do «rexionalismo ben entendido» e pancista, os do «primeiro españoles e dempués galegos...»

O noso *deber nacional* obriganos a conservar y-a desenrolar a tradición galega na fala, na arte, no pensamento, no direito, no traballo, y-a botar abaixo todolos empedimentos que s'opofan a elo, sexan os que foran.

O noso *deber nacional* obriganos ó cultivo constante, sen descanso, da nosa orixinalidade, qu'é a que pode dar valor universal ás nosas creacións, a que nos pode levar a sermolos forxadores d'unha civilización.

Galicia non chegará a ser nada se s'uniformiza co resto da España. Ser diferente é ser esistente. Na conservación dos nosos carauteres nacionaes, temol-a obriga de sermos intransigentes. Pode-

remos ceder en todo, se non é n-esto; o noso tesouro espiritual non debemos consentir que nol-o saquen. Sobre d'él ten un direito, unha sorte de *dominio eminente* a humanidade.

Nós podemos, nós debemos esixir do Estado hespaniol que nos deixe cumpril-o noso deber nacional. Nós podemos, se nonol-o concede, negar todol-os nosos deberes pra co Estado.

A vontade nacionalista **S**a natureza fixo de Galicia unha nación, s'a razón program'o noso direito y-o noso deber de selo, inda nos compr'a vontade.

Dirásenos: Hai en Galicia tal vontade de ser nación? Haina. Esquecida nos trafegos do vivir cotidian, dormida no fondal das concencias, suvertida pol-as argalladas dos polítecos de profesión, asoballada na servidume políteca e social, pro haina. Ela mantén todal-as ansias de rebeldía qu'antre nós estralan elquy y-aló en estoupos de pólvora sola; ela sostén esa xenreira xorda, esa xenreira inconsciente que nos com'o sangue, que nos fai xemer de desesperanza na nosa redención. E cand' un sabe chegar ó mais fondo d'un curazón galego, ela xurde, xurd' en labaradas d'espranza e de coraxe... É qu' o istinto segredo dos pobos se non pode matar, y-ó pobo galego sólo lle compre *comprender* pra querer.

Ademais, chega ben que nós, a élite nacionalista, minoría intelectual chea do espírito do seu tempo e levando nas maus a chave do mañan, teñamos esa vontade pra creala en todol-os demáis. Moitas veces chegou un home solo, lembráivos de Moisés, d'Ulfilas, de Mahoma. No libro admirabel de Lutoslawski *Volonté et Liberté*, atópanse cousas qu'istruien moito sobor do papel das personalidades poderosas na historia dos pobos. Tamen nos intresa estudiar n-ese libro o nacionalismo polaco, o mesianismo cheo de vontade, de mística confianza dos Cieskowski dos Mickiewicz, dos Trangutt.

Mais o nacionalismo galego non é mesiánico no sentido d'agardar un Redentore chovido do ceo. Creemos qu'o que fixes' unha persoalidade sobrehumana, podes' estrever a facelo unha aristocracia inteleu-

tual fortemente axuntada «en falanxe de ferro ben tecida», determinada á obra con empeño.

Nosa misión é crear en Galicia a vontade nacional. Esta misión quere que nós teñamos unha fe inquebrantabel nos destinos da raza, y un culto relixoso y esaltado pola terra. Imprica a imperiosidade do esforzo constante pr'a vigorización y-a esaltación de todolos nosos valores espirituais. Un culto, non contemplativo, mais autivo e vital das tradicións autótonas, que nós hemos sacar da sua inmovilidade de museu e habemol-as traguer á vida e mais ás loitas do presente. Chegaron días en que compre dar terra a todolos mortos d'onte, e desfaixar e galvanizal-as momias de tempos mais antigos.

É unha misión de creadores e de profesores d'enerxía. Por eso somos tan perigosos: atrás de nós, ergueranse todalas rebeldías, todalas cousas ás que nós de ningunha maneira podemos ter medo, mais que farían tremar a moitos. Sonan con farta novedade as nosas verbas. Por eso tamén a nosa responsabilidade é imensa; mailo noso pecado, a nosa transgresión imperdoabel, houbera sido de nos calar, houbera sido de inhibírmos. Non debemos xa perguntare, senón irmos polo noso camiño; non debemos deixar nada pra mafán: «é indecente un remordimento de concencia» dixo Nietzsche. O noso convencimento hase vigorizar na acción.

VI

A TELEOLOXÍA DO NACIONALISMO

GALEGO

**A crise
do Europeísmo** **E**STÁSE vendo a crise do europeísmo. É o sol posto d'unha civilización. Os valores millor asentados na conciencia europea, afondan coma barcos vellos que

tiveran as táboas apodrecidas. Hoxe dícese xeito polos millores inxenios da Europa, qu' o europeísmo debe ser superado.

Até d' agora, o centro espiritual da civilización europea estivo no Mediterráneo; foi nas terras mediterráneas: Asia Menor, Grecia, Italia, Provenza, onde se laboraron todal-as ideias qu' enchen todolos miolos europeos. Crasicismo e cristianismo eli naceron, e tod'a historia anterior y-esterior da Europa pódese reducir á loita entr'as duas concepcións da vida e da civilización, as duas mediterráneas. Decían os gregos que Delfos era o *omphalon* da terra; os cosmógrafos da Edade Médea pufian a Xerusalem no centro do mapamundi.

Mais o qu' é agora, todo parece siñalar un desprazamento d' ese centro da civilización, dend' o Mediterráneo car' ó Atlántico. As razas mediterráneas, xa sen forza creadora, non producen mais qu' a comicalda xigantomáquica y-heróica d' ese histrión que se chama d' Annunzio. A civilización mediterránea é, nas suas esencias, predominantemente helénica, e pol-o tanto, intelectualista. Fúndase nunha representación xeométrica do mundo. Mais hoxe a revolta contra do intelectualismo é unánime nos inxenios mais avanzados, que ademais arelan ter unha representación do mundo, non xeométrica, mais dinámica. É d' iste xeito como perden o creto as nocións mediterráneas.

O atlantismo **A** civilización atlántica ha ser, pol-o tanto, outra cousa do qu' a civilización mediterránea. Ó mediterraneísmo hemos opoñer un atlantismo. Eisaminemos o qu' esto pode ser.

O europeísmo mediterráneo debe ser superado. Mais temos que ver en que senso ha ser esa superación. Dicen algúns qu' o pobo yankee xa emprincipiou a superación de europeísmo, e persentan pra sostéñela tése, o mesmo os libros de Williams James qu' as «American films». Van trabucados. A dinámica yankee, no que non sexa cousa de temperamento, está fondamente influída polas doutrinas orientaes. O que se chama *yoga dos americanos* é simplesmente o yoga indio de Patanjali levado ós Estados Unidos por mestres indostanis como Vivekananda, como Dayanand Sarasvati, que tanto éxito tiveron no Congreso das Relixiós de Chicago en 1895. As coñecidas obras d' Orisson Swett

Marden non son mais qu'a vulgarización dalgúns métodos indios d'entrenamento da vontade. Y-aparte d'esto e mais do pragmatismo qu'é inglés y-alemán (Peirce, Schiller, etc.), que produxeron os Estados Unidos? É outra cousa a qu'hai que agardar dos pobos atlánticos: non é unha superación do presente, senón a creación do futuro.

E se América non é mais qu'unha prolongación da Europa d'hoxe, e se África, fora dos pobos negros, incapaces de crear unha civilización e colonizados por europeos, no nos ofrece mais qu'a agonía do Islam, de donde vai a vir a civilización atlántica?

As naciós celtas **F**IXÉMONOS ben: antr' as duas veiras do Atlántico, parte en terras continentais da Europa, parte en terras insulares, están as sete naciós célticas: Highlands, illa de Man, Irlanda, Gales, Cornwall, Bretaña e Galicia. Estas non desenvolveron ainda as suas posibilidades autótonas. Xulio César afogou o celtismo nos comezos do seu desenrollo. Agora, destruído todo gran poder europeo, as circunstancias son as millores pra qu'o celtismo se desenvolva na creación d'unha civilización atlántica.

D'esas sete naciós, Galicia é a mais esquecida—na apariencia polo menos—das tradiciós célticas. En troques, ven a sere o nexo mais forte do celtismo coa vella civilización. O noso pobo terá d'iste xeito, un maior poder de síntese e de depuración do que s'haxa de conservar do europeísmo que morre. Porque non había de ser Galicia o centro da nova civilización, porque non había d'estar na nosa terra o *omphalón* da terra toda? A espansión emigratoria de Galicia e Portugal en América no nos da direito a pensalo?

Tres civilizaciós **A**INDA hai mais. Fai pouco decía Xenius, o gran filósofo catalán nun dos seus *Glosuris*—tendolle sido suixerida a ideia polo «saudosismo» portugués—qu'a civilización mediterránea é a civilización da Intelixencia; a oriental e mail-a

yankee son as da Vontade; a de Portugal e de Galicia é a civilización da Mamoria... Morriña e Saudade. Esta ideia andaba xa espallada antre nós. A trascendencia futurista d' ese sentimento, cecais lembranza da perdida Atlántida, d' unha vida asolagada baixo das ondas do mar azul, fora xa notada por certos agudos espiritos da mocedá galega.

Pois bén: hastra d' agora, foran a civilización da Intelixencia e mail-a da Vontade as que s' atoparan en conxunto. A nosa, a civilización saudosa da Lembranza, inda se non persentou na escea do mundo. Noso destino futuro é crear e imposfer esta civilización nosa que ha ser a civilización atlántica.

Ela ten un outo senso dinámico; non é unha morosa contemplación estática do que pasou: é cecais aquela tendencia de que falaba confusamente non sei que pensador moscovita, a «alcanzal-o pasado no presente». Ten un outo senso dinámico, non de lotta, non de destrucción, non de bule-bule, d' autividade pol-a antividade mesma, de record—do que adoece tantas veces a civilización yankee—sinon de creación. Leonardo Coimbra fundou nela unha filosofía que chamou «O Criaçãoismo».

Mais a tod'ese saudosismo e creacionismo portugués, ainda lírico demais, y-até se m'apuran ibérico demais, cómprelle un pouco de lazo nórdico. Galicia, sendo mais céltica, é mais sintética, y-este matiz fai precis'a nosa colaboración na civilización atlántica.

Ora esto dá unha sinificación universal ó galeguismo, esto dá unha meirande rialidade histórica á nosa existencia nacional. A misión histórica de Galicia e Portugal é d' opoñer ó mediterraneísmo, o atlantismo, fórmula da Era futura. Tras de nós, España inteira até agora infestada de mediterraneísmo, co seu século d' ouro, co seu conceutismo especioso, coa sua faramallosa retórica, co seu énfasis grandilocuente, incorporarase toda ela á civilización atlántica.

O simbolo da Atlántida A LGTX quixo esprical-a saudade nosa decindo que suspirábamos pol-a solagada Atlántida, d' onde cecais vifieran os nosos abós—kimris, siluros, milesios ou danandis...

Foi a Atlántida un continente histórico? Pouco importa. A Atlántida,

hoxe coberta pol-as augas salgadas do Océano, é un símbolo; é o símbolo da nosa civilización céltica, escurcida y-asoballada por unha civilización estrana e nemiga, que é a civilización mediterránea, traguida elquí pol-o imperialismo romano, prototipo de todol-os imperialismos.

Y-é tamén o símbolo da nosa nacionalidade galega, tamén escurcida, tamén asoballada por un poder que pra nos igualar con pobos d'outra raza, trata c'unha rabia cega de nos roubar a nosa língua, o noso carautere, a nosa furtura y-a nosa libertade.

O afundimento da Atlántida pode non ter que ver coa nosa orixe, mail-o seu rexurdimento siñala unha finalidade ó noso porvir. Temos que restaural-a Atlántida en espírito y-en verdade, ou sexa en civilización.

Pra eso imos nós, os nacionalistas galegos, apurar todal-as posibilidades da terra e da raza, y-adonarnos aixiña do presente, hasta que podamos chamar ó Atlántico «*mare nostrum*»...

VII

A PRAGMÁTECA DO NACIONALISMO

GALEGO

**As Irmandades
da Fala**

X A demos unha ollada á xénesis do nacionalismo galego. Elí deixamos dito qu'as *Irmandades da Fala* viñeran a recollel-as esencias de todol-os movementos anteriores, descobrir n-elas a arela trascendente da nosa raza, e fondamentar esi a doutrina integral do nacionalismo.

A *Irmandade dos Amigos da Fala* tivo feitura na Cruxía o día 18 do mes Maio de 1916. Hoxe hainha constituida tamén no Ferrol, Santiago, Betanzos, Villalba, Lugo, Monforte, Estrada y-Ourense. Están federadas

co'elas a Xuventú de Defensa de Vilagarcía, as Xuventudes Nacionistas de Santiago e de Vigo, e moitas Sociedades Agrarias.

Poden ingresar n-elas todol-os galegos, homes e mulleres, y-os que nono sendo de nacemento o sexan de curázón.

As Irmandades teñen por fis:

- 1.º Porpagal-o emprego da língua galega.
- 2.º Conquerir unha amplia autonomía pra Galicia.
- 3.º Traballar pr'a solución de todol-os probremas colectivos e permanentes da terra galega.
- 4.º Traballar pol-a difusión da cultura científica, literaria y-artística.
- 5.º * Intervir na políteca pra qu'esta se faga en porveito do pobo.

Cada Irmandade ten catro seccións: Sección de Cultura e Fala, Sección d'Economía y-estudios sociaes, Sección Agraria e Sección Políteca.

As Irmandades obedecen a unha dirección única que lles imprime a Xunta Suprema (Direitorio) composta polos primeiros Conselleiros de todol-as Irmandades, e pol-o Comité executivo nomeado pol-a X. S. na Asamblea anual.

As Irmandades fan exposiciós d'arte, cursos de conferencias, veladas teatrais, concursos literarios e científicos; imprentan obras d'autores galegos; publican un boletín decenal: *A Nosa Terra*; figurán en primeira liña en todol-as campañas anticaciquís, sostefiendo sempre os intereses dos labregos, dos mariñeiros e dos traballadores; axudan a tod'o que se queira facer en ben de Galicia; fan propaganda pública en mitis e reunións; loitan nas eleccións independentemente de todol-os partidos, e por fin, celebran cada ano unha Asamblea xeneral, na primeira das que, quedou fixad^o o programa do Nacionalismo galego.

O programa **O**s persoeiros das Irmandades da Fala, axuntados en Lugo os días 17 e 18 do mes de San Martiño de 1918, aprobaron as seguintes concrusións:

I.—Previa

Tendo á Galicia todal-as carauterísticas esenciaes de nazonalidade, nós nomeámonos, d' hoxe pra sempre, nazonalistas galegos, xa qu'a verba «rexionalismo» non recolle todal-as aspiraciós nin encerra tod'a intensidade dos nosos problemas.

II.—Problemas constituentes

- 1.º Autonomía integral pr'a Galicia.
- 2.º Autonomía municipal, distinguind'o municipio aldeán do vilego, axeitándose o Concello aldeán sobor da base do reconocimento da persoalidade xurídica das parroquias, que terán as suas xuntas, elixidas antr' os cabezas de familia—petrucios—homes ou mulleres, pra termaren dos seus bés privativos. Os presidentes ou cabezaleiros d' estas xuntas serán vocás nados ou Concelleiros da Corporación municipal e nomearán, d' antre eles, o Alcalde que dirixa o Concello. As parroquias, con persoalidade xurídica, poderán contrataren y estableceren seguros e instituciós de creto antr' os vecíños e ademestrare os bés comúis, qu' o Poder Central terá de lles restituire, disponfiend' o seu aproveitamento.

O Concello terá de sere, pol-o tanto, mais qu' unha organización de caráuter ademanistrativo, unha prolongación ou compremento das parroquias, como estas o son do fogar, que presidirá a vida económica e social das mesmas.

- 3.º Cooficialidade dos idiomas galego e castelán.
- 4.º Federación da Iberia,
- 5.º Dentro d' esta federación, igoaldade de relaciós con Portugal.
- 6.º Crendo na accidentalidade das formas de goberno, intrésanos acrarrar que non apelamos por ningunha, mais simpatizaremos, dende logo, con aquela que se amostre mais doada pra chegar á federación con Portugal.
- 7.º Ingreso das nazonalidades da Iberia na Liga das Nazóns.

III.—Problemas políticos

- 1.º Igoaldade de direitos pr'a muller.
- 2.º Cuestión eleitoral:
 - a) A función eleitoral terá de sere da responsabilidade do goberno e protexida pol-o Poder público.
 - b) Representación proporcional como sistema electoral.
 - c) Non serán elegibles os elementos que non rendan unha función útil pr'a colectivididade.
- d) A Asamblea declarara: que si nas eleccións pra Cortes Constituyentes Hespañolas non se nos dera unha prenda en garantía excepcional pra qu'a vontade do pobo poida manifestarse con toda libertade —pois coas organizacións oligárquicas d'hoxe non sería abrangueible— apelaríamos ós representantes de Cataluña e Euskadi e, si iso non abundara, ó Estado mais afín ó noso, pra que na Liga das Nazóns defendida o direito da Galicia á liberdade cibdadana.
- 3.º Acabamento das Diputacións provincias.
- 4.º Creación do Poder Autónomo, representado por un Xuntairo ou Parlamento Galego, elixido por sufragio universal, con total-as facultás qu'a reforma da Constitución non garde pr'o Poder Central e sempre pol-o menos as siguientes:

IV.—Facultades do Poder Galego

- 1.º Nomeamento da Xunta gobernadora, que terá d'exercelo Poder Executivo, composta d'un Presidente e seis Segredarios encargados dos Departamentos de Ademinstiración, Xusticia, Enseñanza, Obras Públicas, Agricultura, Industria, Comercio e Fazenda.
- 2.º Total-as funcións ademinstirativas.
- 3.º Lexislación social, agás n'aqueles casos nosa qu'es problemas sociais se extengan ás diversas nazóns da Iberia.
- 4.º Réximen tributario, sin intervención do Poder Central, ó que

somentes pagará o Autónomo a cantidade que se fixe nos concertos económicos.

5.ª A potestade docente do Estado autual pasará enteira ó Poder Galego.

6.ª O réximen bancario, no que intervirá pol-a función social qu'hoxe teñen os Bancos. A mesma facultade pr'a solución do Creto agrícola.

7.ª Correlos e Telégrafos: O seu servicio é cárrego do Poder Central; a sua creación será cárrego do Poder Autónomo; o servicio dos Teléfonos ó cárrego do Poder Galego. A censura n'estes servicios non poderá sere exercida pol-o Poder Central mais que no caso de guerra.

8.ª Camiños de ferro: A sua nazionalización. A lexislación sobre dos mesmos será facultade do Poder Central; a sua construcción e ademais administración en carga do Poder Autónomo.

9.ª Portos Francos. A lexislación e regulación do tráfico marítimo en carga do Poder Central.

10. Si ven coa Paz o acabamento dos exércitos permanentes, e no caso de que somente quedaran exércitos policías, tamén será facultade do Poder Galego a fixación das forzas que xusgue percisas pr'o orden interno de Galicia.

V.—Castiñas xurídicas

1.ª Sustantividade do Direito foral galego.

2.ª Derogación do artigo 5.º do Código Civil e reforma do seu articulado no que se refire á sucesión abintestato.

3.ª A publicación das leises farase no idioma galego.

4.ª Igualdade de direitos pr'a muller casada, pol-o menos no caso da emigración do marido.

5.ª A función dos Tribunales de Xusticia romatará en recurso derradeiro en Galicia e sempre realizada por funcionarios galegos.

6.ª As terras dos pequenos propietarios qu'as laboreen consideraranse instrumentos de traballo pr'os efectos do embargo.

7.ª O arrendatario terá direito a unha parte de supervalía do

arrendado sempre que sexa debida ós melloramentos producidos pol-o seu traballo.

VI.—Problemas económicos

1.º As custiós aduaneiras serán resoltas por concerto entre o Poder Autónomo e o Central, salvo o libre cambio de cereaes.

2.º Reintegración inmediata á propiedade privada, pol-o xeito mais doado dos montes do Estado, dos pobos e de propios.

3.º Repoboación forestal forzosa. Si os particulares non-a fan, faría o Poder Galego por annualidades, gravando sobre a riqueza creada, o capital invertido mais os intereses. Reforma da lexislación civil niste punto.

4.º A Asamblea declarara de toda urxencia a resolución do problema dos gravámenes sober da terra en Galicia.

5.º Tamén declara sere un crime contra Galicia o permanente absentismo dos propietarios da terra.

VII.—Aspeitos artísticos

1.ª Proclamar a soberanía estética da Nazón Galega que se exercerá:

a) Sobre das construcións urbanas e rurales, ditándose unha lei que obrigue ós propietarios a axeitare o estilo das suas construcións ó estilo xeneral de cada vila galega.

b) Na espropiación de moimentos e paisaxes.

c) Na organización do ensenxo artístico, con creación d'unha escola musical galega.

**Conclusiós aprobadas
en Santiago**

A II Asamblea das Irmandades da Fala, tida en Santiago no mes de Outono de 1919, ratificou solenemente o Programa de Lugo, y-aprobou as siguientes conxclusiós:

(A) Políticas, Económicas e Sociaes

- 1.ª Traballare pol-a axuda percisa para os Pósitos de pescadores costituidos.
- 2.ª Pedir a creación d'un Banco privilexado pra fomental-o comercio d'Exportación.
- 3.ª Protestare sempre contra dos ricos de Santiago e a Cruxía polo feito vergonhoso de qu' inda se non decidan a faceren o camiño de ferro entr' as duas vilas, por se a protesta pode ter xeito acuciadore.
- 4.ª Pedir a rápida costrucción do camiño de ferro chamado da Costa e protestar contra dos diputados galegos que non-o esixan do Goberno dend'os primeiros días d'abertura do Parlamento, pois hastra agora fixeron sempre a comedia d'erguel-a sua voz en defensa de tan importante pleito nas derradeiras sesións das Cortes, pra engañar ó país, meiante os xornaes caciquís que gababan os seus discursos.
- 5.ª Que se declararen nulas total-as concesións mineiras que no termo de dez anos non escomecen a seren esprotadas.
- 6.ª Derogación do decreto do Sr. Cambó sobre concesión de fervenzas (saltos d'auga).
- 7.ª Que se esixa teñan aprobadas, cantes selan gobernadores civís, as asinaturas de Socioloxía y-Economía Política.
- 8.ª Solicitare do Estado o establecemento d'Escolas Agrícolas na Galicia.
- 9.ª Pedire que se consifien as dietas precisas pra qu' os inxeneiros agrónomos poidan daren as conferencias ambulantes qu'a lei dispón.
10. Pedire tamén qu'o Catastro rural teña na Galicia un carácter axeitado ás condicións da nosa propiedade.

11. Solicitar dos Gobernos que resolván do xelto mais comenente e rápido o pleito das augas xurisdicionaes.
12. Creación d'un Instituto de Reformas Sociaes galego e' unha organización comeñente, determinada na Ponencia.
13. Pedire que se lle dea reperzentación nos comités paritarios á cráe agrícola.
14. Pedire tamén que lle dea reperzentación na Xunta d'Arances á Asociación das industrias pesqueiras, que son das mais importantes na Hespaña, e os sindicatos agrícolas galegos que por non chegaren á milleira de socios non poden téla.
15. Solicitare dos Gobernos qu'autoricen a construcción dos portos galegos d'interés xeral por concesións a compañías fortes que reunan os ríquisitos que han estabrecerse.
16. Que namentras se non implante a autonomía municipal, autorícese os Concellos urbanos pra emprenderen o negocio da urbanización.
17. Que cando os pranos d'urbanización favorezan a un propietario, aumentando o valor d'un solar.
18. Comprendere na lei d'espropriación forzosa os pedazos libres (parques, campos de foot-ball, etc.), e os terreos útiles pr'a construcción de casas baratas, cand' os Concellos emprendan o negocio de urbanización.
19. Insistire na petición da autonomía integral e coma estado transitorio pasarmos d'acabamento das Diputaciós provinciales á constitución da Mancomunidade de Concellos galegos.
20. Pedire que pr'oas efectos eleitoraes, incluso os municipás, constituiyanse as circunscriciós, a base da reperzentación proporcional.
21. Igualdade ausoluta política e civil da muller co home.
22. Redención de foros.

(B) D' Emigración, Cultura, Iberismo, Turismo y-Estética

23. Impedil-a emigración da muller galega, vergofiosamente esprotada fora da patria, nas Américas prencipalmente, e crear novas escolas rurás ensinios especiaes pr' as donas.

24. Lograre do Estado qu'en cada un consulado hespñol fáigase un censo pra qu'os emigrados poidan votar y-elexir diputados e senadores, principalmente senadores, se a Alta Cámara se troca, coma se quer.
25. Creare unha Bolsa do traballo galego-americán que radique na Galicia y-esteia en relación coas Bolsas xa creadas polos galegos nos diversos países do estranxeiro, encarregada de fomental-a instrucción técnica e facilitar a repatriación n'aqueles casos que seian xustificabres.
26. Celebración da festa do emigrante o día de Santiago, cruzándose cartas, postaes, telegramas e cablegramas, que sirvan pra estreitar os lazos entr'os galegos da metrópoli e os que teñan residenza nas nosas numerosas colonias sen bandeira.
27. Creación d'unha Escola de viaxantes do comercio na Galicia qu'espida títulos, que terán de sere percisos pr'a prestación dos servicios no comercio nacional.
28. Implantación na Universidade de Santiago das Cátedras de Direito, Estoria e Língua e Literatura galegos, cousa dada logo da aprobación do Estatuto autónomo d'aquela.
29. Pedir ós Gobernos hespñol e portugués a libre circulación dos cidadanos d'entrambos países, sen o requisito dos pasaportes.
30. Solicitar o intertroque cultural e d'estudantes entr'a Universidade galega e as portuguesas, deixando libre de direitos toda cráis de libros e obras d'arte.
31. Oporse á intervención armada d'Hespaña en Portugal se chegara a estalar un movemento sindicalista alén, por considerar Galicia irmá á nazón portuguesa e tel-a independenza d'esta com'a sua propia independenza.
32. Pregar ós estudiantes brasileiros que no viaxe proyeutado polos estudiantes das Américas latinas á Hespaña, veñan eles tamén, e visiten Galicia, por seren nosos irmaos na língua.
33. Creación d'unha Universidade industrial na Galicia e d'un almacén de prácticas nas nosas Escolas de Comercio.
34. Téndose acordado trocar a Academia da Língua castelana en Academia das lñgoas hespñolas, levando a ela o catalán y-o éuscaro, con esquecemento do galego, logo de protestar contra este ausurdo

reconecemento, pidire qu' o noso idioma cultivese tamén n'aquela corporación.

35. Pregar ós habitantes de Santiago que defendan por todolos medios axeitados os moimentos de carácter artístico que posén, considerando tod'a vila coma un verdadeiro moimento. E por de contado trasladare da Praza do Hospital a estátua de Monteiro Ríos.

36. Pedire que se constrúan miradores pr' os turistas nos vales mais pintorescos da nosa Terra, coma ningunha rica en paisaxes fermosos.

37. Adquisición pol-o Estado de terreos pro depósito de grava nas carreteiras y-ensanche d' éstas nas voltas.

38. Que se done pol-o Estado o edificio do antigo Concello da Cruña pra adicalo a Museo d' Arte rexional.

(C) Profesión de fe

A II Asamblea nazonalista de Santiago acordou ratificare o esencial do manifesto aprobado na I de Lugo. Acordou tamén relixire o Direitorio, mais creando un novo prán d' organización pr' as relaciós entr' as *Irmundades da Fala*, e pr' as seiciós de «cultura», das mesmas.

Os nazonalistas, agora como decote, coidan qu' o problema galego é un problema de persoalidade, de libertade e de dinidade.

Queren todal-as descentralizacions políticas e ademinsistrativas, mais entenden qu'aínda conqueridas estas descentralizacions e trocada Galicia n'un territorio rico e progresivo, o problema nazonalista ficaría sen resolvere.

Só ha ter resolución cando sexamos donos d' unha persoalidade propia basada no triunfo d' unha propia cultura, que nos independice das culturas alleas, xa que contamos c' unha tradición, c' unha raza e c' unha terra de carecterísticas especiaes, diferenciada das mais do mundo, na qu'a lingua é o froito natural por excepcion. Entramientras non chegaremos a ese xeito de suprema libertade, no que nós disponfamos dos nosos destinos, con arreglo ás nosas comenencias, n'un libre desenrollo de todal-as nosas posibilidades raciales, capaces de crearen

unha civilización atlántica, o nazionalismo galego non terá abranguido o seu fin nobre, glorioso e santo, benficioso pr' a Humanidade.

Co-esta Profesión de Fe—da qu' este libro non é sinon unha glosa espricativa—romatan as «Actas da II Asamblea nacionalista». Y-elouf romatamos nós tamén iste traballo.

Saúde e Terra.

ALLANDE

Precio 5 reás.